

Zondag 6 mei

De voorbije week was er een zonder opmerkelijke gebeurtenissen of ontmoetingen. De vier namiddagen les op de sociale school zijn gewoon doorgegaan maar mijn cursus op de universiteit is nog niet gestart. Het programma is omgegooid omdat een prof die in november vorig jaar in het parlement gekozen werd, onverwacht een week in Lubumbashi was en absoluut zijn cursus wilde geven. Ook dat is Congo. Daardoor kreeg ik veel tijd vrij om een boekhoudplan op te stellen voor de vzw van de Aalmoezeniers hier in Congo. Mijn voorstel is gebaseerd op het officiële schema voor ondernemingen maar aangepast aan de realiteit van een non profit initiatief. Er valt nog veel te doen om tegen 1 januari 2013 wat eenvormigheid te brengen in de financiële verslagen van de verschillende gemeenschappen, een volledige inventaris op te stellen van alle bezittingen en de praktijk van afschrijvingen in te voeren.

Deze namiddag mee feest gevierd met de leden van een *groupe d'entraide mutuelle* in de wijk *Camp Maramba-SNCC*. De SNCC is de Congolese spoorwegmaatschappij en is zoals andere grote publieke ondernemingen al jaren in crisis. Ter illustratie: tussen Lubumbashi en Kolwezi (ongeveer 350 km) rijdt weer af en toe een trein maar avontuurlijk aangelegde passagiers moeten rekening houden met een reistijd van drie dagen. Voor ertsen zou dit het belangrijkste traject van het hele Congolese net moeten zijn, maar nu gaat alles via zware vrachtwagens over de kwetsbare Congolese wegen. Het personeel van de SNCC wordt meestal slechts één maand per trimester betaald. De arbeiders verdienen in theorie 200 dollar per maand, toezichhoudend personeel 500 tot 1.000 dollar. Maar de lonen worden in Congolese frank uitbetaald aan een wisselkoers die iets boven de helft van de officiële koers ligt: per dollar wordt 550 frank gerekend, terwijl de koers bij de banken en de *cambisten* op straat nu 920 frank per dollar is. Daardoor verdient een arbeiders in realiteit 110 tot 120 dollar per maand, weliswaar meer dan het wettelijke minimumloon van 50 tot 60 dollar maar veel te weinig om fatsoenlijk van te leven. En omdat de lonen dus zeer onregelmatig uitbetaald worden, hebben sommigearbeiders een loonachterstand tot 50 maanden.

Om te overleven hebben een aantal actieve en gepensioneerde personeelsleden van de SNCC een 'maatschappij van onderlinge bijstand' opgericht. Die werkt zoals de gelijkaardige verenigingen die bij ons in de negentiende eeuw opgericht werden en die de voorlopers waren van de huidige ziekenfondsen en vakbonden. De voorzitter, *Papa Raymond Kimba*, herinnert in zijn toespraak aan de ontstaansgeschiedenis. "We zijn begonnen met wekelijkse bijeenkomsten van een vijftiengigtal gezinnen. We bespraken de situatie van onze gezinnen en de problemen hier in de wijk. We kregen ook vorming door UMUSAC (*Union des Mutuelles de Santé du Congo*, een tak van het Congolese ACW, *Mouvement Ouvrier Chrétien Congolais*). Al na enkele maanden zijn we begonnen met het innen van lidgelden. De leden betalen nu elke maand 4.000 frank (4,3 dollar) per familie en hebben daarmee recht op een kleine financiële tussenkomst bij ziekte of overlijden. Maar we hebben ook gezocht naar activiteiten die de magere inkomens van de families kunnen aanvullen. Met de lidgelden en giften van geld en enkele naaimachines vanuit België zijn we er na drie jaar in geslaagd dit naaiatelier te openen. Maar we moeten nu verder groeien en denken aan nieuwe initiatieven zoals een klein gezondheidscentrum. Want we kunnen voor medische zorgen wel terecht in het hospitaal van de SNCC maar dat is ver van hier en de kwaliteit van de zorgen is niet goed."

Op het terrein van de parochie *Mère du Sauveur* werd een klein gebouwtje neergezet en daarin is nu een *atelier de coupe et couture* gevestigd. Het atelier is nauwelijks 15 vierkante meter groot maar moet toch plaats bieden aan vijf vrouwen die hier kleren zullen maken en herstellen. We spreken af dat ik hier op zaterdagmiddag 19 mei terug kom om een korte vormingssessie over het opstellen van een begroting en het houden van een kasboek te animeren.

Tijdens het feest, zoals altijd rijkelijk overgoten met bier, vertelt *Gaspar Kamanda*, de pastoor van de parochie, over de moeilijkheden om de school van de parochie in leven te houden. Per kind moeten de ouders 15 dollar per maand betalen. Er zijn nu ongeveer 60 regelmatige betalende ouders maar elke maand blijven er kinderen weg omdat de ouders het schoolgeld niet kunnen betalen. De schoolgelden volstaan nipt om de lonen van zes personeelsleden te betalen: 150 dollar per maand voor de directrice en 120 dollar per leerkracht. De parochie betaalt nu de werkingskosten maar dat kan niet blijven duren.

In de scholen van de Aalmoezeniers betalen de ouders 5 dollar per maand en per kind en ook dat bedrag is soms nog te hoog en blijven kinderen uit school weg. Het schoolgeld kan maar zo laag gehouden worden omdat er vanuit België financiële steun komt. Ik hoor regelmatig directies zeggen dat hun school in gevaar komt als de steun van een bevriende buitenlandse niet-gouvernementele organisatie wegvalt.

Vijftien dollar per maand en per kind is veel voor families die moeten rondkomen met één of twee minimumlonen van 60 tot 80 dollar per maand, minimumlonen die ook niet zeker zijn. Congolese families volgen daarom een soort van 'diversificatiestrategie': naast het onregelmatige loon van man en/of vrouw in ondernemingen zoals de SNCC, doet de man hier en daar klussen, verkoopt de vrouw groenten op de markt of maakt kleren en zijn nog altijd wel één of meer andere leden van de uitgebreide familie ergens anders aan het werk in de informele economie. Op die manier worden de risico's gespreid en wordt er altijd wel wat verdiend.

Het onderwijs in Congo is een kluwen van staatsscholen, scholen van de kerken en privé scholen. De scholen van de kerken (in meerderheid katholiek) en de privé scholen kunnen al dan niet 'geconventioneerd' zijn. Dat laatste betekent dat ze het officiële leerplan volgen en dat de leerkrachten een loon ontvangen, op voorwaarde dat ze een inschrijvingsnummer bij het ministerie van onderwijs hebben. Dat loon is dus niet veel zaaks: 60 dollar per maand in het lager onderwijs en 90 dollar in het secundair onderwijs. Professoren in het hoger onderwijs verdienen tot 1.000 dollar maar hun assistenten en werkleiders veel minder. De meeste leerkrachten moeten dus ook hun inkomstenbronnen spreiden; ze geven een voor- of namiddag les en hebben daarnaast nog een andere activiteit. Heel veel kinderen hebben ook maar een halve dag les omdat er te weinig lokalen zijn en de kinderen dus in twee groepen respectievelijk in de voor- en de namiddag les krijgen.

Vele privé scholen zijn in feite ondernemingen die winst moeten maken. De afgelopen week bezochten we een school die enkele km buiten Lubumbashi ligt. De gebouwen zijn nieuw en ik vermoed dat hier minstens 500.000 dollar geïnvesteerd is. Per kind betalen de ouders 50 dollar schoolgeld, plus 5 dollar voor de informaticalessen, plus eventueel 10 tot 20 dollar voor het vervoer per schoolbus. De directrice is tegelijk eigenares van de school, haar man heeft daarnaast nog een ander bedrijf.

Maandag 7 mei

Deze voormiddag een bezoek gebracht aan de *Office National de l'Emploi* (Onem), de Congolese variant van onze Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding. De dienst werkt nog maar sinds 2006 en heeft in de provincie Katanga enkel een kantoor in de hoofdstad Lubumbashi. In de andere provincies is dat niet anders. Veel informatie over werkgelegenheid en werkloosheid is er nog niet. Op een bord hangen een tiental brieven van ondernemingen met de melding van bestaande vacatures. Voor het bord en in het kantoor zelf verdringen zich een dertigtal werkzoekenden maar veel individuele begeleiding is er niet. In het kantoor waar naast het diensthoofd ook nog drie andere mensen aan het werken zijn, luisteren een twintigtal werkzoekenden die zich rond een kleine tafel verdringen naar de info over de openstaande jobs. Een provinciaal decreet uit 2010 voorziet de oprichting van een Platform voor de Werkgelegenheid, met de Onem, de nationale dienst voor beroepsopleiding INPP, de nationale dienst voor sociale zekerheid INSS en enkele andere instellingen zoals de universiteit. Maar de gouverneur heeft het decreet nog altijd niet getekend en gezien het schrijnende gebrek aan informatie moet gevreesd worden dat het Platform niet al te effectief zal zijn.

We spreken af dat het diensthoofd me tegen het einde van de week alle informatie over de werkgelegenheid in Lubumbashi en de werking van zijn dienst zal bezorgen. Tegen het einde van mei of begin juni komt hij in de sociale school een gastles geven. Ik ben benieuwd hoe de cursisten van G3, die voor 80% bij de vakbond werken, daarop zullen reageren.